

Asia: VN/17113/2022

Lausuntopyyntö lakiluonnoksesta henkilötunnuksen käsittelyä koskevien säännösten täsmentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiokonttori pitää lakiehdotusta kannatettavana, koska on tarpeen tarkentaa henkilötunnuksen käyttöä tunnistamisessa erilaisissa asiointitilanteissa. On kannatettavaa, että vain henkilötunnusta tai henkilötunnuksen ja henkilön nimen yhdistelmää ei saisi käyttää henkilöllisyyden todentamiseen. Valtiokonttorilla on paljon suoraa asiakaskontaktia kansalaisiin ja oleellista on, että tunnistaminen on riittävän turvallista vaikeuttamatta kuitenkaan liikaa päivittäistä asiakastoimintaa. Henkilötunnuksen käyttöä henkilöllisyyden todentamiseen ei ole esityksen mukaan kuitenkaan tarkoitus kieltää kokonaan, vaan rajata käsittelyä henkilön yksiselitteiseen yksilöimiseen, jolloin Valtiokonttori voisi edelleen tarvittaessa käyttää henkilötunnusta yhtenä tietona muiden joukossa.

Monenlaisessa puhelinasiointinnissa noudatetaan jo nykyään toimintatapaa, jossa asiakkaalta kysytään hänen tunnistamisekseen henkilötunnuksen lisäksi yksi-kaksi muuta tunnistavaa kysymystä. Jos sääntely olisi merkittävästi tiukempaa, haaste tulisi olemaan erityisesti iäkkäiden asiakkaiden asiakaspalvelutilanteet puhelimessa, koska asiakaskunta on sellaista, ettei siirtyminen vahvaan sähköiseen tunnistautumiseen ole todennäköistä. Puhelimitse iäkkäät asiakkaat tekevät esimerkiksi maksusitoumuspyyntöjä, mutta Valtiokonttori arvioi tällaiset matalan riskin tilanteiksi, koska henkilön henkilöllisyys ja oikeus saada jonkun palveluntuottajan palveluita maksusitoumuksella tulee tarkastettua muissa vaiheissa osana prosessia.

Valtiokonttorissa korkeamman riskin puhelinasiointia ovat erilaiset tiedustelut asian käsittelyn tilasta, joka voidaan antaa vain asianosaiselle/rekisteröidylle. Jos asiointitilanteeseen liittyy erityisiä väärinkäytöksen riskejä, henkilötunnuksen ja nimen lisäksi henkilöllisyyden todentamistarkoituksissa tulisi tällöin käyttää muita kuin julkisia tai helposti saatavilla olevia tietoja. Asiointitilanteet, väärinkäytöksen riskit ja vaatimukset henkilöllisyyden todentamiselle vaihtelevat, jolloin on tärkeää, että palveluntarjoajat pystyvät riittävän tuen ja ohjeiden avulla tunnistamaan oikean riskitason ja sopivat henkilöllisyyden todentamismenetelmät. Erityisten riskisten asiointitapahtumien osalta tulisi

arvioida, onko henkilöllisyyden todentamisesta eli käytännöstä vahvasta tunnistaumisesta tarpeellista säätää lailla ja mikä tällaisten erityisen riskisten asiointitapahtumien määritelmä olisi.

Vakiintuneiden toimintatapojen muuttamiseen tarvitaan tehokasta viestintää, kustannustehokkaita vaihtoehtoja sekä mahdollisesti myös sanktioita. Korvaavia ratkaisuja, jotka yksiselitteisesti poistaisivat henkilöllisyyden todentamiseen liittyvät riskit, ei yleisesti ole kustannustehokkaasti saatavilla. Nyt puheena oleva esitys ei anna ohjetta siitä, mitä tunnistamiselta mikäkin tyyppisellä riskitasolla vaaditaan. Esityksessä ei myöskään arvioida uusien säädösten valvontaa ja mahdollisia seurauksia säädösten rikkomisesta, joka voi viedä tehokkuutta säädösten jalkauttamisessa käytäntöön.

Esityksessä olisi hyvä myös arvioida, tuleeko esim. puhelintiedustelujen yhteydessä dokumentoida se, miten henkilöllisyydestä on minkäkin asiakastapahtuman yhteydessä varmistuttu. Tällä olisi jossain määrin vaikutuksia viranomaisten hallinnolliseen taakkaan.

Stormbom Tanja
Valtiokonttori